

Nr 552.

Av herr **Hamrin**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 151, angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken m. m.

I propositionen nr 151 angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken har föredragande departementschefen funnit en utredning påkallad rörande i första hand möjligheterna att avveckla det privata vinstintresset inom bryggerinäringen och utveckla den statliga kontrollen. I andra hand skall därvid kunna ifrågakomma att, om anledning därtill yppas under utredningsarbetets gång, pröva även spörsmålet om ett förstatligande av bryggeriindustrien.

Detta utredningsinitiativ torde hälsas med tillfredsställelse av en mycket bred opinion, och önskvärt är, att utredningen drives med sådan snabbhet, att resultatet därav kunde föreligga före ikraftträdandet av den nya lagstiftningen rörande försäljningen av maldrycker och starköl. Departementschefen har föreslagit ikraftträdandet till den 1 oktober 1955. Till denna tidpunkt lär det inte kunna förväntas, att utredningsresultatet ligger på bordet. I olikhet med departementschefen anser jag en samordning i tidshänseende mellan den nya lagstiftningen och desintresseringen av bryggerihanteringen så angelägen, att jag påyrkar ett uppskov, med denna lagstiftnings ikraftträdande, intill dess utredningen slutförts och statsmakterna blivit i tillfälle att taga ställning till dess resultat. Jag instämmer i detta hänseende med reservanterna Englund m. fl. i nykterhetskommittén, att det icke vore tillfredsställande att riksdagen skulle, utan de garantier som en vingklippning av det privata vinstintresset inom bryggerihanteringen innebär, godtaga uppmjukningarna av pilsnerlagstiftningen och frigivandet av starkölet. Starkölet borde över huvud taget icke friges.

Därest emellertid riksdagen icke anser sig kunna eller böra hävda kravet på en prövning i ett sammanhang av hela maldrycksfrågan, bör åtminstone tillses, att den nya lagstiftningen på området icke försvårar tillgodoseendet av de intressen, som förestavat utredningsinitiativet. Detta kan befaras ske genom frigivandet av starkölet och dess produktion på av departementschefen föreslaget sätt. I propositionen förutsattes, att tillverkning av starköl endast må ske i bryggeri, som erhållit särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t. Men departementschefen uttalar, att det icke synes erforderligt, att tillverkningen, såsom nykterhetskommittén föreslagit, begränsas till ett fåtal bryggerier. De välskötta bryggerierna borde i allmänhet kunna få

tillstånd att tillverka starköl, har departementschefen anfört, därtill synbarligen föranledd av det krav, som med visst fog hävdats av Föreningen Skattepliktiga bryggerier, nämligen att tillverkningen icke finge skyddas av några kartellregler, som endast skulle gynna de stora mer eller mindre monopolsträvande bryggerikoncernerna.

Intresset från de olika bryggeriernas sida att få tillverka starköl är mycket naturligt och symtomatiskt. Genom frigivandet av starkölet kommer man att överlämna ett nytt och mycket lukrativt försäljningsområde åt bryggerierna. Att rättvist fördela vinsterna mellan bryggerierna förefaller mig att vara ett intresse av väsentligt ringare vikt än intresset av att förhindra den ökning av det privata vinstintresset, som statsmakterna enligt detta förslag med varm hand skulle överlämna åt bryggerimonopolet och andra, samtidigt med att man igångsätter en utredning om hur det privata vinstintresset skall avkopplas inom näringen som helhet. Det ter sig tämligen orimligt att nu överlämna dessa säkra vinstmöjligheter som en gåva för att måhända inom en rätt snar framtid nödgas inlösa dessa vinster för skattebetalarnas dyrköpta slantar. Om staten åter skulle fritaga sig från skyldigheten att inlösa dessa starkölsvinster, framstår det i vart fall som nationalekonomiskt olämpligt och mot företagarna obilligt att i dagens läge förleda dessa till felinvesteringar i bryggerierna runt om i landet. Det är enligt mitt sätt att se en väsentlig skillnad mellan att förbehålla staten tillverkningen av en produkt, som ej tidigare fått säljas inom landet, och att från näringsidkare taga en tidigare utövad produktion eller att begränsa hans vinstmöjligheter av denna. Problemet att desintressera maltdrycksindustrien framstår redan nu som tillräckligt komplicerat och så kostnadskrävande för det allmänna, att man icke har anledning att försvåra denna problemlösning genom att därtill lägga starkölsvinsterna.

Det enklaste sättet att klara detta dilemma är självfallet att låta starkölets frigivande anstå tills utredningen blir färdig. Både nykterhetsskäl och skattebetalarnas intresse talar sålunda härför. Jag påkallar fördenskull en grundlig prövning av denna möjlighet. I annat fall måste Kungl. Maj:t vid meddelande av tillstånd att tillverka starköl meddela sådana föreskrifter om kontroll och prissättning att inga privata vinster å tillverkningen för inrikes försäljning uppkommer. Jag vill ifrågasätta, om det är möjligt för finansdepartementet att utan föregående utredning meddela sådana föreskrifter, som ur denna synpunkt befinnes hållbara. Erfarenheterna från brännvinstillverkningen ger vid handen, att det är ett rätt komplicerat spörsmål att lösa. Om man förutser såsom en möjlig lösning i framtiden, att staten omhänderhar starköstillverkningen, medan pilsnertillverkningen bleve kvar i privata händer, men med viss desintressering av det privata vinstintresset, framstår det som icke rimligt att sprida ut tillverkningsrätten för starköl till ett flertal bryggerier.

Jag finner det fördenskull angeläget, att riksdagen, därest försäljning av

starköl inom riket skulle medgivas, meddelar sådana direktiv, att tillverkningen därav begränsas till ett eller två bryggerier och att tillståndet lämnas på sådana villkor, att såvitt möjligt ingen vinst därå uppkommer, icke ens med belopp motsvarande den nuvarande vinsten å pilsnern.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag,

i första hand, att riksdagen måtte, med avslag på Kungl. Maj:ts förslag rörande tillverkning och försäljning av malt-drycker och starköl, förklara sig vilja pröva frågan om ändrad sådan lagstiftning först i samband med förslag om desintressering av bryggerihanteringen;

i andra hand, att riksdagen måtte uttala att, i avvaktan på prövning av frågan om desintressering av bryggerihanteringen, tillstånd att tillverka starköl för försäljning inom riket må meddelas åt högst två bryggerier och allenast på villkor, som såvitt möjligt utesluter privat vinst å sådan tillverkning.

Stockholm den 16 mars 1954.

Yngve Hamrin.